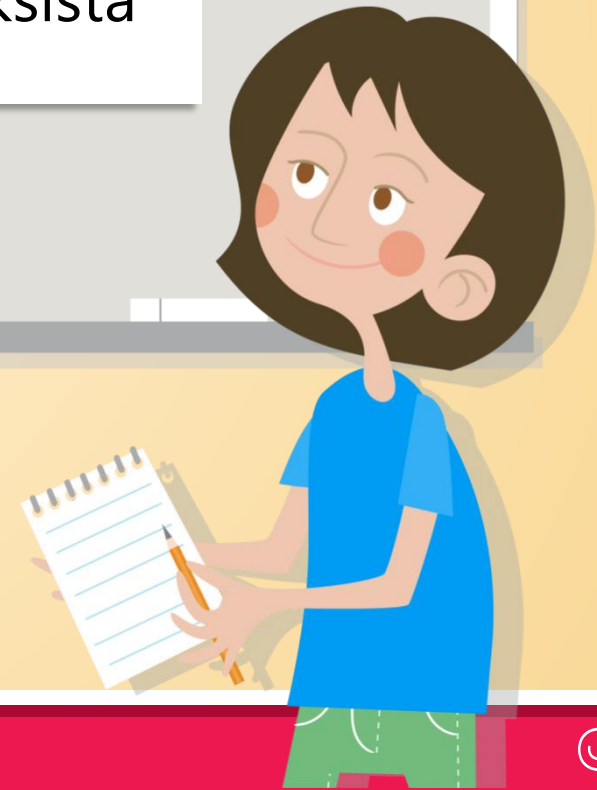
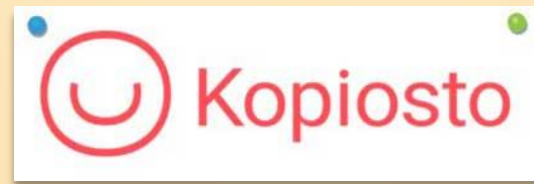

Projektityön tekeminen

Mitä on hyvä muistaa tekijänoikeuksista

Kuvien ja muiden teosten käyttö

- Toisten tekemän työn kopioimiseen ja liittämiseen omaan työhön tarvitaan yleensä tekijän lupa.
 - Kuvat, musiikki, video, lehtiartikkelit, kirjat ja kartat ovat tekijänoikeuden suojaamia.

Mitä saan käyttää ilman lupaa?

1. Tietoa, ideoita, teorioita ja juonta saa käyttää vapaasti.
 - Kunhan kirjoitat tekstin omin sanoin.
 - Muista lähdekritiikki ja lähdemerkinnät.
2. Lainausten eli sitaattien käyttö
 - Suorien tekstilainausten ottaminen on mahdollista.
 - Muista merkitä tekijä ja lähde.

Mitä saan käyttää ilman lupaa?

3. Tekijänoikeudesta vapaat teokset

- Suoja-aika ei ole enää voimassa eli tekijän kuolinvuodesta on kulunut 70 vuotta.
- Lait, asetukset, viranomaisten päätökset ja lausumat eivät saa tekijänoikeussuojaa.

4. Linkkien tekeminen

- Suorien linkkien tekeminen alkuperäiselle sivustolle sallittua.
- Videon tms. upottamiseen omaan työhön tarvitaan lupa, esim. CC-lisenssillä.

Käyttö sallittu luvalla

1. Oppilaitosten kopiointiluvalla saa kopioida kuvia ja tekstiotteita projektitöihin.
2. Tekijänoikeusjärjestön lupa (esim. musiikin käyttöön)
3. CC eli Creative Commons –lisenssi
4. Lupa pyydetty suoraan tekijältä.

Kuvien käyttö

1. Itse otettuja kuvia saat käyttää.
 - Muista pyytää kuvassa olevilta henkilöiltä lupa kuvan käyttöön.
2. Oppilaitoksilla olevalla Kopioston kopiointiluvalla saa kopioida kuvia netistä ja kirjoista kouluprojekteihin.
3. CC-lisenssillä jaettuja kuvia saa käyttää.
4. Kuvia, joiden suoja-aika ei ole enää voimassa, saa käyttää.
5. Voit aina pyytää luvan tekijältä kuvan käyttöön.

Muista aina merkitä kuvan tekijän tai valokuvaajan nimi.

Kuvaaminen

- Julkisella paikalla saa kuvata.
 - Julkisia paikkoja on esimerkiksi kadut, puistot, museot ja kirjastot.
 - Julkisella paikalla saa kuvata myös ihmisiä.
 - Julkisellakin paikalla paikan omistaja, esim. museo, voi kieltää kuvaamisen.
- Kuvan kohde voi myös kieltää itsensä kuvaamisen.
- Yksityisessä tilassa, esim. jonkun kodissa, tarvitaan kuvaamiseen lupa.
- Huomaathan, että kuvaaminen on eri asia kuin kuvan julkaiseminen!

Taustamusiikin liittäminen

- Tarkista videoeditointiohjelman (esim. iMovie tai Final Cut) musiikki- ja äänitehoste-arkistot ja niiden käyttöehdot.
- Netistä löytyy vapaata musiikkia, jota saa käyttää.
 - Esim. CCMixer ja Freesound.org
 - Muista tarkistaa huolella käyttöehdot.
- Itse tekemäänsä musiikkia saa käyttää.
- Musiikin tallentamiseen saa lupia Teostosta, Gramexista ja NCB:ltä.

Tekstiotteiden ja lainausten käyttäminen

- Lehtiartikkelin, taulukon tai tekstikatkelmien liittäminen osaksi omaa työtä
 - Oppilaitoksilla olevalla Kopioston kopiointiluvulla saa kopioida otteita kirjoista, lehdistä, netistä jne.
 - Tiedon käyttäminen on aina sallittua.
 - Muista kirjoittaa tieto omin sanoin.
 - Suorien tekstilainauksen eli sitaattien tekeminen on sallittua.
- Muista merkitä aina tekijä ja lähde.
- Varmista lähteen luotettavuus.

Kopioston kopiointiluvalla

- Oppilas ja opettaja saa
 - Skannata kuvia ja tekstiä kirjoista, lehdistä jne.
 - Korkeintaan 5 kuvaa tai sivua samasta julkaisusta, kuitenkin enintään puolet julkaisusta
 - Kopioida tai tulostaa kuvia tai tekstiä netistä
 - 20 kuvaa tai sivua yhdeltä verkkosivulta
 - Verkossa vapaasti oleva materiaali
 - Valokopioida kuvia ja tekstiä kirjoista, lehdistä jne.
 - Korkeintaan 20 kuvaa tai sivua samasta julkaisusta, kuitenkin enintään puolet julkaisusta
- Muista merkitä aina lähde.

CC-lisenssit

= Teoksen tekijä on ilmoitettava.

= Teosta ei saa muuttaa.

= Teosta ei saa käyttää kaupallisiin tarkoituksiin.

= Teoksesta tehty muunnelmä tulee jakaa verkossa samoilla CC-lisenssiehdoilla kuin alkuperäinen teos.

- Ennen kuin käytät CC-lisenssoitua materiaalia selvitä, millä ehdoilla tekijä on sallinut materiaalin käytön.
- Tekijän nimi ja käyttämässäsi materiaalin CC-lisenssimerkki ja linkki alkuperäiseen teokseen on aina tehtävä, jos mahdollista.

Lähteen merkitseminen

- Kun käytät toisen tekemää materiaalia tai siteeraat toisen tekemää teosta, tulee tekijän nimi ja lähde merkitä hyvän tavan mukaisesti.

Lähdemerkintämalleja

- Kuvan merkitseminen
 - Valokuvaajan tai tekijän nimi.
- Kuva internetistä
 - Tekijän nimi. Kuvan nimi. Verkko-osoite. Päivämäärä, jolloin kuva on kopioitu.
- Tiedon ottaminen internetistä
 - Tekijä. Otsikko. Verkko-osoite. Päivämäärä, jolloin sivu on luettu.
- Kirjan merkitseminen tietolähteenä
 - Tekijä(t). Kirjan nimi. Julkaisuvuosi. Kustantaja.
- Haastattelu
 - Haastatellun henkilön nimi. Ammatti. Yritys. Haastattelupäivä.

